

Кочан І. М.,

доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри українського прикладного мовознавства
Львівського національного університету імені Івана Франка

ЮРИДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЛІНГВІСТИКИ

Анотація. У статті здійснено огляд наукових праць з юридичної термінології, що охоплює дисертації, підручники, посібники, монографії та термінологічні словники за період від 2000 р. й до сьогодні. Це дало змогу оцінити відродження й удосконалення національних правничих терміносистем, розширення сфери функціонування в них державної мови.

Ключові слова: українська мова, фахове мовлення, юридична термінологія, посібники, монографії, дисертації, словники юридичних термінів.

Постановка проблеми. Юриспруденція як один із підрозділів наукової сфери має свою мовну специфіку, оскільки охоплює низку самостійних наукових галузей і практичних дисциплін. Правознавство об'єднує низку окремих юридичних наук, до яких належать такі: *теорія держави й права, історія вчення про державу й право, конституційне, цивільне, адміністративне, кримінальне право*, а також низка міжгалузевих наук, серед яких *криміналістика, кримінологія, судова психіатрія* й інші, утворені на стику різних напрямів. Окремо стоїть *міжнародне право*. Кожна із цих правових галузей має свою мовну, логічну та графічну основи. Мовна основа повинна бути точною, простою й зрозумілою. Однозначність і максимальна точність інформації в правових актах досягається за рахунок логічної послідовності викладення думки, її смислової завершеності, використання єдиних способів формулювання приписів, використання термінів із чітким змістом, визначення слів і виразів у прямому й безпосередньому їхньому значеннях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Узагальнений огляд дисертаційних досліджень із позицій юридичної лінгвістики за період 2003–2004 рр., а також статей у наукових юридичних часописах здійснив Юрій Прадід [1; 2], про мову права та юридичну термінологію писала Наталія Артикуца [3]. Етапи становлення та розвитку української юридичної термінології проаналізовано в дисертаціях українських філологів, про які йтиметься у статті.

Мета статті – розглянути лінгвістичні дослідження правничої термінології, утілені в дисертаціях, підручниках і посібниках, термінологічних словниках, що з'явилися від 2000 р. й дотепер. Цей період позначений цілою низкою серйозних праць як лінгвістів, так і юристів.

Виклад основного матеріалу. У роки незалежності українська мова набула статусу державної. Вона стала провідною в усіх сферах нашого життя, зокрема й у юриспруденції. Утвердженню фахового мовлення в цій царині сприяють дисертаційні праці такого напрямку, уведення в навчальний процес дисципліни «Українська мова за фаховим спрямуванням», що зумовило появу навчальних книжок, написання наукових праць про мову цієї науки й зокрема термінології, створення синкретичної дисципліни «Юридична лінгвістика», укладання термінологічних словників. Розглянемо їх у цій статті.

У зазначений період захищено чимало **дисертацій** про правничі терміносистеми. Це, наприклад, наукова праця

М. Вербенец «Юридична термінологія української мови: історія становлення і функціонування» (Київ, 2004 р.) [4]. Автор наукової праці зазначає, що інтенсивні трансформаційні процеси кінця ХХ – початку ХХІ ст. у Центрально-Східній Європі, безпосереднє сусідство України з європейськими державами та намагання наблизитися до єдиної європейської системи права вимагають відповідних змін у системі чинного українського законодавства й у регулюванні правових відносин. Довготривале функціонування в українському законодавстві й судочинстві не лише української, але й російської мови зумовило поняттєву неузгодженість термінів, що призводить до неточності формулювань. Отже, характерною в наш час (і не лише в Україні) є оптимізація робіт з аналізу національного різновиду субмови права, яким є мова законодавства (порівняймо, зокрема, з пол. „język prawny”). Оскільки питання українських мовних взаємин зі слов'янськими мовами (за винятком російської) у сфері субмови права не розглядалося, то робота викликала велике зацікавлення саме таким ракурсом дослідження.

Уперше на засадах лінгвістики права аргументовано й розроблено принципи укладання українсько-польського та польсько-українського словника юридичної термінології філологічного типу, що корелює обсяг правової дефініції з лінгвістичними характеристиками словоформи.

Правничу *термінологію в законодавчих актах* України детально розглянула **С. Толста** (Київ, 2006 р.) [5], адже актуальною є потреба багатоаспектного системного аналізу всіх складників лексичної системи української мови, особливостей їх структурних взаємозв'язків і функціонування. Увага дослідниці була зосереджена на дериваційних процесах формування правничої термінології, семантичному полі та функціональних особливостях правничої термінології української мови. Учена виявила українські загальноновживані слова як дублети правничих термінів, порушила проблему семантичної інтерпретації правничих термінів у юридичному дискурсі.

У 2009 р. про *українську правничу термінологію у ХХ ст.* написала дисертацію **Н. Трач** [6] і захистила її в Чернівецькому університеті. У роботі окреслено основні тенденції добору термінів: джерела їх формування, особливості запозичень, проблему синонімії, місце терміна в словниковій статті тощо. Окрему увагу приділено опису галицьких вкраплень у загальноукраїнській правничій термінології, механізмів русифікації термінології в 30–80-х рр. ХХ ст., питанням розвитку української правничої термінології в період незалежної України.

М. Паночко з Дрогобицького національного педуніверситету в 2013 р. захистив в Івано-Франківську кандидатську дисертацію на тему «Розвиток української юридичної термінології в Західній Україні (1772–1918 рр.)» [7]. Період від 1773 до 1918 рр. у розвії національної правничої терміносистеми ще не був об'єктом детального наукового опису.

Дисертант обрав його, зосередивши свою увагу на території Галичини, оскільки в цей період вона стала осередком відродження національної культури. Саме тут розвивалося українське адвокатство, судівництво й інші напрями правничої сфери. Цей період згаданий лише фрагментарно в багатьох наукових розвідках, але глибокого, детального аналізу цього періоду в розвитку юридичної термінології ще не було. Джерельною базою наукової праці стали західноукраїнські словники правничої термінології та загальномовні перекладні словники, правничі часописи, юридичні праці, художні твори цього часу, де героями є люди юридичних професій. Унаслідок революційних подій у Європі в другій половині XIX ст. саме в Галичині, що входила до складу Австро-Угорщини, склалися сприятливі умови для розвитку науки українською мовою. Тому закономірно, що саме тут починає розвиватися національна правнича наука. Провідною тенденцією творення правничих термінів аж до перших десятиліть XX ст. було орієнтування на народну основу, проте відчутною була й тенденція до залучення міжнародної лексики та міжнародних компонентів до галузевих спеціальних одиниць.

П. Луцько зацікавився *термінологією конституційного права* й у дисертації здійснив всебічний її аналіз (Львів, 2014 р.) [8]. Дослідник зазначив, що ця термінологіка займає провідне місце в системі національного права України, закріплює демократичні принципи організації публічної влади, взаємовідносин влади та громадянського суспільства. Джерельною базою дисертації стали термінологічні тлумачні словники й енциклопедії з конституційного права, а також навчальні посібники із цього юридичного напрямку. На їхній основі П. Луцько виявив розбіжності в поданні й трактуванні деяких термінів у лексикографічних працях. Детально й поетапно простежив молодий учений процес формування цієї терміносистеми.

Л. Гапонова своє дослідження присвятила формуванню української криміналістичної термінології (Запоріжжя, 2012 р.) [9]. Вона простежила процес розвитку терміносистеми та виявила її особливості на сучасному етапі, що полягають у наявності значної кількості синонімів, специфічних тематичних і лексико-семантичних груп, а також у своєрідних способах номінації понять.

Оскільки правнича сфера сьогодні тісно переплітається з іншими науковими галузями, у результаті чого утворюються нові напрями досліджень, то не дивно, що саме їм молоді лінгвісти-термінологи також приділяють належну увагу. Так, **О. Шпильківська** детально проаналізувала термінологію *фінансового права* (Київ, 2010 р.) [10]. Вона виявила особливості цієї терміносистеми, її структурну організацію, систематизацію лексичних одиниць, їхню роль у формуванні мовної картини світу.

Майже кожна робота містить рекомендації щодо мовного вдосконалення термінів, тож не дивно, що пропозиції, висловлені в дисертаціях, узяли на озброєння фахівці й наполегливо впроваджують їх у життя.

Серед нефілологів правничу термінологію досліджувала **О. Каленюк** [11]. Тема її наукової праці – «Розвиток української правничої термінології на західноукраїнських землях наприкінці XIX – на початку XX століття» (Київ, 2015 р.). Тема дисертації ніби продовжує дослідження М. Паночка, показуючи тяглість української історичної традиції. Тема є актуальною у зв'язку з проведенням правової реформи в сучасній Україні. Праця О. Каленюк дозволяє глибше зрозуміти специфіку державно-правового розвитку українського народу

та з'ясувати наступність розвитку національного права, яке має власне історичне коріння.

Дослідниця досить активно працює в царині юридичної терміносистеми. Серед її публікацій – «Створення словників української правничої термінології в Галичині наприкінці XIX – на початку XX століття» (2011 р.).

В Україні з'являються й дисертаційні роботи з юридичної лінгвістики, авторами яких є юристи. Це дисертації **З. Тростюк** «Понятійний апарат Особливої частини Кримінального кодексу України» [12], **С. Кравченка** «Мова як фактор правотворчості й законотворчості» [13], **В. Радецької** «Мова науки криміналістики» [14] та ін. Знов-таки спостерігаємо, що не всі терміносистеми правознавства охоплені таким аналізом, тобто попереду багато роботи.

На жаль, сьогодні ще немає єдиного покажчика наукових праць і дисертацій із термінознавства. Глибоко й усебічно не описана жодна терміносистема, бо це неможливо здійснити в одній дисертації (та й не під силу одній людині). Назріла нагальна потреба у відновленні Інституту української наукової мови, який би займався не лише проблемами термінології, а й удосконалював науковий стиль.

Оскільки в багатьох вишах сьогодні читають курси термінознавства, то це зумовило написання відповідних навчальних книжок (підручників і посібників). Від 2000 р. їх вийшло чимало. Проблема *правничої* термінології присвячено такі посібники: «Правова термінологія» (укл. **Л. Наумовська** (2001 р.) [15], «Мова права і юридична термінологія» **Н. Артикуци** [16] (2002 р.), «Криміналістична термінологія» **М. Скригонюка** (2003 р.) [17], «Українська правничі термінологія» **Л. Чулінди** (2010 р.) [18], «Українська мова для юристів» **Г. Янковської** (2011 р.) [19] та ін. Зупинимось на деяких із них.

Н. Артикуца в посібнику «Мова права і юридична термінологія» (2002 р.) зазначила, що *юридичне термінознавство* розробляє загальнотеоретичні питання терміна, термінології, терміносистеми права, визначає ключові поняття й категоріальний апарат своєї галузі, зокрема вивчає природу правового терміна; співвідношення правового явища (денотата), юридичного поняття (сигніфікату) і термінологічної одиниці (мовного знака); способи номінації спеціальних юридичних понять; місце юридичної термінології в системі загальнолітературної та спеціалізованої мови; стратифікацію термінологічної лексики права з різних позицій (семантичних, стилістичних, нормативності/ненормативності, уживаності, кодифікованості/некодифікованості, інформаційної насиченості тощо); системність термінології права та її дихотомічний характер; загальні параметри класифікації юридичних термінологічних одиниць (за структурою, генетичними, семантичними, словотвірними й функціональними характеристиками тощо); генезис, історичний шлях і перспективи розвитку юридичної термінології в українській мові; співвідношення національних й інтернаціональних елементів у терміносистемі права; продуктивність/непродуктивність моделей і способів юридичного термінотворення; закономірності й специфіку розвитку термінологічної системи права.

Створення наукової теорії юридичного терміна й термінології сприятиме реалізації практичних аспектів юридичного термінознавства, спрямованих на розроблення принципів систематизації, упорядкування й уніфікації юридичної термінології, створення державних стандартів для термінів і терміно-

логічних словосполучень, кодифікацію термінологічних одиниць у новому законодавстві України.

Про юридичну термінологію йдеться також у посібниках **А. Токарської** й **І. Кочан** «Культура фахового мовлення правника» (2003 р.) [20] і в підручнику «Українська мова фахового спрямування для юристів» (2008 р.) [21], де є цілий розділ про терміни й фахову лексику. У ньому здійснено екскурс в історію правничої термінології, окреслено будову сучасної терміносистеми (ядро й периферія), подано характеристику юридичних термінів за походженням. Конкретизоване також поняття «правнична термінологія» – це сукупність номінацій, що позначають правові явища й поняття, притаманні правничим наукам, до яких належать законодавство, судочинство й т. д. [21, с. 65].

Від початку нового тисячоліття з'являються підручники **Р. Кацавця** «Мова в професії юриста» (Київ, 2000 р.) [22], **А. Корж** «Ділова українська мова для юристів» (Київ, 2002, 2009 рр.) [23], **Л. Чулінди** «Українська правнична термінологія» [24], **А. Нелюба** «Професійна мова юриста» (Харків, 2009 р.) [25], **Г. Янковської** «Українська мова для юристів» (Київ, 2011 р.) [26].

У посібнику «Ділове мовлення правоохоронця», який написали **Р. Пашук**, **Н. Поліщук** і **Н. Таран** (Луганськ, 2011 р.) [27], має місце продуманий підхід до відбору методичного апарату, його узгодження з предметом і метою дослідження, органічне поєднання методів і робочих прийомів, що слугують надійними методологічними орієнтирами на шляху до всебічного вивчення такого складного об'єкта, яким є юридична термінологія.

На початку 2003 р. побачила світ перша в Україні монографія з юридичної лінгвістики «Понятійний апарат Особливої частини Кримінального кодексу України» **З. Тростюк** [28]. У передмові до цієї роботи доктор юридичних наук, професор **В. Навроцький** пише: «Проблеми, пов'язані з термінологією законодавства, належать до тих, актуальність яких безсумнівна. Адже від їхнього правильного рішення залежить не тільки дозвіл теоретичних дилем, але й рішення питань правозастосування – долі конкретних людей. Визначальною є роль дослідження термінологічних проблем для теорії й практики кримінального права. Саме в цій галузі ціна слова, а іноді навіть букви або розділового знака, надзвичайно висока» [29, с. 3].

У цьому ж році з'являється й оригінальна робота **В. Демченко** «Органічна й неорганічна українська мова» [30], де в діахронному й синхронному плані автор аналізує природні й штучні риси юридичного субстилю української мови. Продовженням роботи з узагальнення творчих досягнень учених в галузі юридичної лінгвістики є складений **Ю. Праща** тематичний бібліографічний довідник, у якому нараховується понад 500 позицій. Відзначимо, що цей перелік є далеко не повним, адже через об'єктивні й суб'єктивні обставини в нього не увійшла низка робіт, опублікованих за межами України. Власне праці цього вченого свідчать про глибоке проникнення філологів у юридичну сферу. Подібні процеси є типовими для розвитку науки наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. у цілому. У 2005 р. світ побачила монографія **М. Любченко** «Юридична термінологія: поняття, особливості, види» [31], присвячена загальнотеоретичній характеристиці юридичної термінології. Автор виявила особливості підходів до розкриття ролі юридичної термінології у функціонуванні права. Проаналізовано роль законодавчих наукових

і юридичних термінів, особливості їх формування й основні напрями взаємодії між собою. Автор сформулировала вимоги, яким мають відповідати законодавчі терміни, і проаналізувала нормативно-правову базу України на відповідність їм. Ця праця доповнила роботи українських учених, юристів і лінгвістів **Н. Артикуци**, **С. Кравченко**, **А. Токарської**, **В. Радецької**, **О. Юрчук** та ін.

Велику допомогу в опануванні мови фаху надають термінологічні словники й енциклопедії. Допмагають у навчальному процесі, а також у практичній діяльності словники правничих термінів. Вони акумулюють наукові надбання, виражені в термінах, показують розвиток термінолексики за певний період, стан опрацьованості тієї чи іншої галузі знань.

Серед термінологічних словників юридичного спрямування слід виділити словники *тлумачного типу*, у яких розкрито зміст поняття та значення термінів. До таких належать лексикографічні *праці загального спрямування*, наприклад, «Юридичні терміни. Тлумачний словник», автори – **В. Гончаренко**, **П. Андрушко**, **Т. Базова** та ін. (2003) [32], «Великий енциклопедичний юридичний словник» за ред. акад. НАН України **Ю. Шемшученка**. (2007 р.) [33], «Правознавство. Словник термінів» **В. Гончаренка** (2007 р.) [34], «Тлумачний словник найсучасніших юридичних термінів» **О. Белікова** (2011 р.) [35], «Популярна юридична енциклопедія», укладена **В. Гіжевським**, **В. Головченко**, **Е. Демським** та ін. (2003 р.) [36], а також праці *вузького спрямування*: **В. Шенітько** «Криміналістика: Словник термінів» (2004 р.) [37], **Г. Кучма** «Термінологічний словник із загальної теорії держави та права» (2006 р.) [38]; «Місцеве управління. Поняття, терміни, визначення: словник-довідник» (2006 р.) [39], «Словник термінів із правової конфліктології» (2006 р.) [40]; **В. Гапотій**, **О. Мінкова** «Системно-правовий термінологічний словник-довідник з окремих галузей права» (2012 р.) [41], «Адміністративне право України: законодавчі визначення: словник-довідник», укл. **В. Калужний**, **С. Петков** (2009 р.) [42] тощо.

Невід'ємним складником навчання є лексикографічні праці *перекладного типу*. Серед них найбільш відомі такі: **Г. Онуфрієнко** «Навчальний російсько-український словник фахової термінолексики для правників» (2001 р.) [43], **Б. Шлоер**, **І. Соїко** «Німецько-українсько-російський коментований словник з адміністративного права» (2003 р.) [44], **В. Бабак**, **О. Корченко** «Інформаційна безпека та сучасні мережеві технології: англо-українсько-російський словник термінів» (2003 р.) [45], **В. Карабан** «Англо-український юридичний словник. English-Ukrainian law dictionary» (2004 р.) [46], **Л. Мисик** «Українсько-англійський та англо-український словник правничої термінології» (2005 р.) [47], «Французько-український словник правничої термінології» за ред. проф. **С. Ківалова**, проф. **Н. Петлюченко** (2016 р.) [48], «Англо-український словник міжнародного, порівняльного і європейського права» (2009 р.) [49] тощо.

Висновки. Як бачимо, за неповні 20 років правнична термінологія зробила значний крок уперед щодо впровадження державної мови в юриспруденцію, навчання майбутніх юристів українською мовою, детального опрацювання мови права й зокрема багатогалузевої юридичної термінології. На перетині правознавства й лінгвістики з'явилася нова галузь – юридична лінгвістика, яка займається детальним дослідженням мови права. Однак не всі галузі правознавства детально описані лінгвістами. Тому в перспективі є велика робота як для лінгвістів, так і для правників.

Література:

1. Прадід Ю. Проблеми юридичної лінгвістики у дисертаційних дослідженнях українських учених. Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ. 2003. № 3. С. 55–62.
2. Прадід Ю. Юридико-лінгвістичні проблеми в дисертаційних дослідженнях українських учених-правознавців. Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених. 2004. Вип. 5. С. 167–180.
3. Артикуца Н. Мова права та юридична термінологія. Київ: Б. в., 2012. 200 с.
4. Вербенець М. Юридична термінологія української мови: історія становлення і функціонування: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Київ, 2004. 15 с.
5. Толста С. Правничі термінологія в законодавчих актах України: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Київський національний ун-т внутрішніх справ. К., 2006.
6. Трач Н. Українська правничі термінологія в ХХ ст.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01. Чернівці, 2009. 20 с.
7. Паночко М. Розвиток української юридичної термінології в Західній Україні (1772–1918 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01. Івано-Франківськ: Б. в., 2013. 21 с.
8. Лунь П. Термінологія конституційного права України: історія становлення та системна організація. Львів, 2014. 21 с.
9. Гапонова Л. Формування української криміналістичної термінології: автореф. дис. канд. філол. наук 10.02.01. Запоріжжя, 2012. 20 с.
10. Шпильківська О. Українська термінологія фінансового права: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01. Київ, 2010. 22 с.
11. Каленюк О. Розвиток української правничої термінології на західноукраїнських землях наприкінці ХІХ – початку ХХ ст.: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ 2015. 19 с.
12. Тростюк З. Понятійний апарат Особливої частини Кримінального кодексу України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2000. 20 с.
13. Кравченко С. Мова як фактор правоутворення та законотворення: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2000. 20 с.
14. Радецька В. Мова науки криміналістики: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2002. 18 с.
15. Наумовська Л. Правова термінологія. Київський інститут адвокатури, 2001. 48 с.
16. Артикуца Н. Мова права та юридична термінологія. Київ: Б. в., 2012. 200 с.
17. Скригонюк М. Криміналістична термінологія. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2003. 124 с.
18. Чулінда Л. Українська правничі термінологія: навч. посібник. Київ: Магістр ХХІ сторіччя, 2009. 112 с.
19. Янковська Г. Українська мова для юристів. Київ: КНТ, 2011. 367 с.
20. Токарська А., Кочан І. Культура фахового мовлення правника. Львів: Світ, 2003. 310 с.
21. Токарська А., Кочан І. Українська мова фахового спрямування для юристів. Київ: Знання, 2008. 316 с.
22. Кацавель Р. Мова у професії юриста. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 303 с.
23. Корж А. Ділова українська мова для юристів: лекції та комплексні завдання: навч. посіб. Київ: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2009. 296 с.
24. Чулінда Л. Українська правничі термінологія: навч. посібник. К.: Магістр-ХХІ сторіччя, 2009. 112 с.
25. Нелюба А. Професійна мова юриста. Харків, Харківське історико-філологічне товариство, 2009. 224 с.
26. Янковська Г. Українська мова для юристів. К.: КНТ, 2011. 367 с.
27. Пашук Р., Поліщук Н., Таран Н. Ділове мовлення правоохоронця. Луганськ, РВВ. ЛАВС, 2011. 218 с.
28. Тростюк З. Понятійний апарат Особливої частини Кримінального кодексу України: монографія. Київ: Атіка, 2003. 144 с.
29. Навроцький В. Проблема, яка завжди злободенна. Тростюк З. Понятійний апарат Особливої частини Кримінального кодексу України: Монографія. Київ: Атіка, 2003. С. 3.
30. Демченко В. Органічна та неорганічна українська мова. Херсон, 2003. 188 с.
31. Любченко М. Юридична термінологія: поняття, особливості, види монографія. Харків: Право, 2015. 280 с.
32. Юридичні терміни: Тлумачний словник / за ред. В. Гончаренка. Київ: Либідь, 2003. 320 с.
33. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю. Шемшученка. Київ, 2007. 990 с.
34. Правознавство. Словник термінів / за ред. В. Гончаренка. Київ: ТОВ «КНТ», 2007. 636 с.
35. Беліков О. Тлумачний словник найсучасніших юридичних термінів. Харків: Прапор, 2011. 320 с.
36. Гіжевський В., Головченко В., Демський Е. та ін. Популярна юридична енциклопедія. Київ: Юрінком Інтер, 2003. 527 с.
37. Шепітько В. Криміналістика: Енциклопедичний словник (українсько-російський і російсько-український). Харків: Право, 2001. 554 с.
38. Кучма Г. Термінологічний словник із загальної теорії держави та права (для молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів). Львів: ЛІ МАУП, 2006. 45 с.
39. Лазор О., Лазор О. Місцеве управління. Поняття, терміни, визначення: словник-довідник: навч. посіб. Рекомендовано МОНУ. Київ: Дакор, 2006. 352 с.
40. Словник термінів з правової конфліктології: науково-довідкове видання / за ред. М. Панова. Х.: Одиссей, 2006. 208 с.
41. Гапотій В., Мінкова О. Системно-правовий термінологічний словник-довідник з окремих галузей права: навч. посіб. для студ. заоч. форми навч. вищ. навч. закл. Мелітополь: Вид. будинок ММД, 2012. 350 с.
42. Адміністративне право України: законодавчі визначення: словник-довідник / укл. В. Калужний, С. Петков. Запоріжжя: КПУ, 2009. 220 с.
43. Навчальний російсько-український словник фахової термінологіки для правників (понад 2200 терміноодиниць) / уклад. Г. Онуфрієнко та ін. Запоріжжя: ЗІОУ МВС України, 2001. 124 с.
44. Німецько-українсько-російський коментований словник з адміністративного права / укл. Б. Шлоер, І. Соїко; заг. ред. Б. Шлоера та Ю. Зайцева. К.: Український центр правничих студій, 2003. 464 с.
45. Бабак В., Корченко О. Інформаційна безпека та сучасні мережеві технології: англо-українсько-російський словник термінів. Київ: НАУ, 2003. 670 с.
46. Карабан В. Англо-український юридичний словник. English-Ukrainian law dictionary. Вінниця: Нова Книга, 2004. 1088 с.
47. Мисик Л. Українсько-англійський та англо-український словник правничої термінології. Київ: Ін Юре, 2005. 299 с.
48. Французько-український словник юридичних термінів / за заг. ред. проф. С. Ківалова, проф. Н. Петлюченко. НУ ОЮА. Одеса: Гельветика, 2016. 372 с.
49. Англо-український словник міжнародного, порівняльного і європейського права / за ред. В. Муравйова, Л. Шевченко. Київ: Арій, 2010. 608 с.

Кочан И. Н. Юридическая терминология сквозь призму лингвистики

Аннотация. В статье сделан обзор научных работ по юридической терминологии, охватывающий диссертации, учебники, пособия, монографии и терминологические словари за период с 2000 г. и по сей день. Это позволило оценить возрождение и совершенствование национальных правовых терминосистем, расширение сферы функционирования в них государственного языка.

Ключевые слова: украинский язык, профессиональная речь, юридическая терминология, пособия, монографии, диссертации, словари юридических терминов.

Kochan I. Legal terminology through the prism of linguistics

Summary. The article reviews scientific works on legal terminology, which include: theses, textbooks, manuals, monographs, and terminological dictionaries for the period from 2000 to the present. This made it possible to assess the revival and improvement of national legal term systems, expansion of the sphere of the functioning of the state language in them.

Key words: Ukrainian language, professional speech, legal terminology, manuals, monographs, theses, dictionaries of legal terms.